

Na Wydziale Pedagogicznym kierowanym przez Grzegorza Michalskiego trwają obecnie studia z następujących specjalności: pedagogika wczesnoszkolna, pedagogika wieku dziecięcego, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, pedagogika doradztwa zawodowego, profilaktyka uzależnień.

Rektorem Szkoły jest Józefina Hrynkiewicz. Założycielami Uczelni są: Zbigniew Białobłocki, Aldona Lipska i Mariusz Marasek.

Szkoła cieszy się wielkim uznaniem społeczeństwa Mazowsza oraz władz wojewódzkich, miejskich; zyskuje poparcie senatorów i posłów.

Uroczystość dwulecia Szkoły, odbyta 31 stycznia 1998 r. w atmosferze odrestaurowanego pałacu Radziejowskich będącego obecnie Domem Pracy Twórczej Ministerstwa Kultury, zgromadziła bardzo liczne grono organizatorów szkoły, pracowników i serdecznych przyjaciół z biskupem Józefem Zawitkowskim, sufraganem łowickim na czele.

Wykład na temat „Z tradycji niepaństwowego szkolnictwa wyższego w Polsce” – wygłosił Jan Hellwig. Historię zabiegów dotyczących powstania szkoły oraz jej dotychczasowe dzieje przedstawiła J.M. Rektor Józefina Hrynkiewicz i wręczyła listy gratulacyjne organizatorom Uczelni, Dziekanom poszczególnych wydziałów oraz pracownikom naukowym, którzy od początku zaangażowali się w pracę i rozwój Szkoły.

W kolejności adresy gratulacyjne złożyli przedstawiciele władz lokalnych wojewódzkich i miejskich Skierniewic z wojewodą i prezydentem miasta a także senatorowie i posłowie Rzeczypospolitej z woj. skierniewickiego.

Po spotkaniu towarzyskim odbył się koncert w sali balowej w wykonaniu studentów Akademii Muzycznej w Warszawie.

Krótki okres istnienia szkoły zaznaczył się już jej wieloma osiągnięciami dydaktycznymi i naukowymi. W lutym bieżącego roku odbyły się na specjalnościach pedagogika wieku dziecięcego i opiekuńczo-wychowawcza studiów zaocznych dla absolwentów studiów nauczycielskich (SN) pierwsze egzaminy dyplomowe. 62 absolwentów otrzymało dyplom licencjata w zakresie pedagogiki z uwzględnieniem swej specjalności.

Pracownicy naukowcy Uczelni przygotowali już kilka publikacji naukowych i podręcznikowych, wzięli udział w różnych sesjach naukowych w kraju i zagranicą.

W projekcie Władz i Organizatorów Uczelni mają powstać zeszyty naukowe (obejmujące Nauki Humanistyczne, Społeczne, Prawne; Nauki Ekonomiczne; Nauki Pedagogiczne i Przyrodnicze (ochrona środowiska, ogrodnictwo), które będą miejscem dla prezentacji osiągnięć naukowych pracowników i płaszczyzną wymiany naukowej krajowej i zagranicznej, którą już pracownicy naukowcy wszystkich wydziałów nawiązali. Odnotowano już wiele wizyt zagranicznych pracowników naukowych, którzy na uczelni skierniewickiej odbyli swe wykłady i seminaria naukowe, zarówno ze studentami, jak i pracownikami naukowymi.

Obchody drugiej rocznicy powstania Uczelni przyczyniły się do jej spopularyzowania nie tylko na Mazowszu.

Jan Hellwig

Konferencja naukowa: „Od narodzin do wieku dojrzałego. Dzieci i młodzież w społecznościach dawnej Polski (X-XX w.)”, Warszawa, 4-6 marca 1998 r.

Zakład Historii Kultury Materialnej Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk i Kwartalnik Historii Kultury Materialnej w Warszawie zorganizował konferencję naukową poświęconą dzieciom pod nazwą: „Od narodzin do wieku dojrzałego. Dzieci i młodzież w społecznościach dawnej Polski”. Patronat honorowy konferencji objęła Pani Minister w kancelarii Prezydenta RP Barbara Labuda. Szeroki zakres problematyki oraz ogromne zainteresowanie spowodowały, iż konferencję podzielono na dwie sesje odbywające się w różnym czasie i obejmujące

mujące różne ramy chronologiczne. Pierwsza odbyła się w Warszawie w dniach 4-6 marca 1998 roku i objęła okres od średniowiecza po wiek XVIII. Natomiast druga, obejmująca XIX i XX wiek, odbyła się w maju 1998 roku. Referaty Sesji I wygłaszane przez trzy dni marca zgrupowane zostały w trzy bloki tematyczne: 1 – Dziecko w rodzinie; 2 – Dziecko poza rodzinnym gniazdem; 3 – Śmierć dziecka.

Blok pierwszy poświęcony był przede wszystkim wychowaniu dzieci i młodzieży. Usłyszeliśmy referaty omawiające zarówno teorię wychowania (D. Żołądź-Strzelczyk – Poznań; A. Opara – Warszawa; D. Główka – Warszawa), jak i praktykę kształcenia (J. Kowalczyk, U. Augustyniak, T. Zielińska – Warszawa). Teorię kształtowali, wzorując się na doświadczeniach starożytności, zarówno myśliciele, jak i poeci, kaznodzieje. Głos na temat wychowania zabierali światli swej epoki. Jednak wychowanie, często pozostające w rękach rodziców, odbywało się głównie poza instytucjami w domu rodzinnym, pod okiem i na wzór rodziców. Niemałą rolę w kształceniu i wychowaniu odgrywały podróże. Więcej uwagi poświęcano wykształceniu chłopców, dziewczęta przygotowując raczej do roli „pani domu”. Tematyka kształcenia i wychowania przewijała się w wielu referatach, mimo iż nie była ich głównym tematem.

Ze względu na stosunkowo dużą śmiertelność noworodków i niemowląt obowiązywał „szybki chrzest wodą” mający na celu zapobiegać przed chowaniem zmarłych nie ochrzczonych. Odpowiednie przepisy i zasady obejmowały zarówno sam ceremoniał chrztu jak i związane z nim uroczystości towarzyszące (E. Kizik – Gdańsk; M. Sierocka-Pośpiech – Warszawa). Kilka referatów poświęconych było dzieciom w rodzinach magnackich, w dworach szlacheckich i domach mieszczańskich (J. Kowalczyk, U. Augustyniak, T. Zielińska, M. Kopczyński, U. Sowina, A. Klonder – Warszawa). Na podstawie źródeł próbowano odtwarzać inwentarz ubrań i zabawek należących wyłącznie do dzieci, a także zestaw przedmiotów, jakimi się posługiwały (K. Turska, J. Kowalczyk, A. Pośpiech – Warszawa).

Blok drugi poświęcony był wychowaniu, lecz poprzez instytucje. Mogliśmy zapoznać się ze sposobami i możliwościami kształcenia dzieci i młodzieży różnych środowisk, a także ze sposobami organizacji i funkcjonowania instytucji powoływanych dla celów kształcenia. Wychowaniem zajmowały się nie tylko powołane do tego szkoły i uniwersytety (K. Broda – Białystok; A. Kopiczko – Olsztyn), ale także szpitale i przytułki (M. Surdacki – Lublin; M. Słoń – Warszawa). Możliwości kształcenia i zdobywania zawodu (awansu społecznego) mogły się też odbywać poprzez naukę zawodu i kształcenie się w cechach rzemieślniczych (J. Trzoska – Gdańsk). Inną, choć specyficzną, formą kształcenia a zarazem awansu społecznego i możliwością zdobywania „wyższych kwalifikacji” był ceremoniał rycerski (D. Piwowarczyk – Warszawa).

W trzecim bloku tematycznym znalazła się problematyka związana ze zdrowiem, opieką, a także agresją i deprawacją oraz śmiercią dzieci. Mimo różnych zagrożeń i niebezpieczeństw prowadzących do utraty zdrowia, a często śmierci widoczna jest troska, dbałość i miłość jaką otaczano dzieci niezależnie od stanu i kondycji rodziny (B. Janowska – Warszawa). W obliczu choroby odwoływano się o pomoc do Świętych (B. Janowska), a na straży moralności dzieci i w ich obronie przed deprawacją dorosłych stało prawo, za niektóre przewinienia ferując ostre kary (A. Karpiński – Warszawa). Dziecko od średniowiecza nie było pozostawione samemu sobie. Jego śmierć nie była zjawiskiem niezauważalnym. Widać to choćby w dbałości i staranności w przygotowaniu grobu i samego pochówku dzieci odkrywanych podczas badań archeologicznych na cmentarzyskach wczesnośredniowiecznych (A. J. Wrzesiński – Lednica). Śmierć dziecka nie pozostawała nie zauważana i wprowadzała zamieszanie i zaniepokojenie wśród członków rodziny. Żal i rozpacz po stracie dziecka często widoczne są w źródłach epistolarnych, literaturze i poezji (H. Żerek-Kleszcz – Łódź). O wyjątkowym stosunku do zmarłych dzieci mogą świadczyć portrety trumienne, gdzie dzieci bez wątplenia „upiększono” (J. Dziubkowska – Poznań). To niezwykle świadectwa rodzicielskiej miłości.

Omawiana sesja uświadomiła kilka rzeczy. Przede wszystkim nie znajduje uzasadnienia przeświadczenie, iż dziecko „odkryto” i zauważono dopiero w epoce oświecenia. Duża ilość wygłaszanych referatów pokazała ogrom zagadnień związanych z tematyką dziecięcą. Niezwykle

ważnym osiągnięciem konferencji jest obalenie mitu o skromnych zasobach źródeł do „dziejów dziecka”. Pokazała także, iż bardziej pełny obraz można uzyskać jedynie dzięki uwzględnieniu różnorodnych źródeł, ich porównaniu i wykorzystaniu przez przedstawicieli różnych dyscyplin. Niezwykle cenna konferencja pokazała, iż problematyka dzieci nie tylko może, ale powinna stać się obiektem zainteresowań. Trudno w okresie staropolskim znaleźć jakiś uniwersalizm zachowań. Poznanie jednego regionu, stanu czy religii nie może dać pełnego obrazu kondycji i systemu wychowania dzieci. Zróżnicowany kulturowo i etnicznie obszar Rzeczypospolitej stanowi mozaikę wzorców wychowania i nauczania.

Oczywiście konferencja nie wyczerpała (zresztą nie taki był jej cel) problematyki „dziecięcej”. Wiele referatów obejmowało szersze zagadnienia niż sugerowały to tytuły wystąpień. Jednak mimo przewijania się różnej tematyki w poszczególnych blokach zabrakło m.in. spojrzenia na dzieci od strony przedstawicieli nauk medycznych, czy prawnych. Chociaż (co trzeba odnotować) w wygłoszanych referatach poruszano i te zagadnienia. Więcej uwagi poświęcono środowiskom rodzin magnackich i szlacheckich, a nieco mniej mieszczańskich czy wiejskich. Silniej zaakcentowało się szkolnictwo parafialne (zwłaszcza diecezji warmińskiej) i środowisko uniwersyteckie (krakowskie). Zabrakło przykładów wychowania i troski o dzieci reprezentantów innych wyznań i mniejszości kulturowych ówczesnej Rzeczypospolitej. Należy mieć nadzieję, że publikacja referatów, która – jak zapewniali organizatorzy – ukaże się niebawem, stanie się zbiorem cennych opracowań. A te wskażą potrzeby i kierunki dalszych badań poświęconych dzieciom.

Jacek Wrzesiński

40-lecie OHP. Konferencja naukowa w Glucholazach, 26 - 28.03.1998 r.

Interesującą inicjatywę naukową podjęła Komenda Główna Ochotniczych Hufców Pracy (OHP) wspólnie z Instytutem Pedagogiki Uniwersytetu Opolskiego organizując I Ogólnopolską Konferencję Naukową na temat: „Ochotnicze Hufce Pracy w systemie oświatowo-wychowawczym” w związku z jubileuszem 40-lecia OHP, z udziałem gości zagranicznych.

Konferencja była doskonałą okazją do konfrontacji prac naukowych, jak i działań praktycznych. Wzięli w niej bowiem udział pracownicy naukowcy z takich ośrodków naukowych, jak Uniwersytet Opolski, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Kolegium Nauczycielskie w Jeleniej Górze oraz bogata reprezentacja kierownictwa centralnego i wojewódzkiego OHP, kierownicy ośrodków szkolenia i byli działacze tej organizacji, którzy tworzyli jej zręby ideowe i organizacyjne.

Stąd też miały miejsce reminiscencje historyczne związane z genezą polityczną i pedagogiczną OHP, które wystąpiły szczególnie w referacie Jana Hellwiga (UAM) pt.: W kręgu tradycji. OHP jako swoista kontynuacja „Służby Polsce”. W tej kwestii rysują się bowiem dwie tendencje wymagające badań:

- „OHP jest kontynuacją SP”,
- „OHP jest całkowicie odmiennym tworem organizacyjnym”.

W referacie ukazano na podstawie badań materiałów drukowanych (a nie archiwalnych), w szczególności dokumentów partyjnych byłej PZPR, będącej hegemonem organizacji młodzieżowych ZMS i ZMW, że partia ta dała inicjatywę dla powstania OHP po likwidacji SP. Bezpośrednie jednak zainteresowanie partii OHP stale malało. Publikowane materiały z plenów partyjnych i posiedzeń Biura Politycznego KC PZPR poświęconych sprawom młodzieży unikały wymieniania OHP, aczkolwiek podkreślały ciągle rolę organizacji patronackich ZMS i ZMW oraz innych organizacji ideowo-wychowawczych, jak ZHP, ZSP i KMW.

W tej materii można więc przyjąć kilka supozycji, np.